

Janna Mäki-Välkkilä

Kehittämistehtävä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä

Kehittämistehtävä

Syksy 2020

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Varhaiskasvatuksen täydentävät opinnot (60 op)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kehittämistehtävän tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Tutkinto-ohjelma: Varhaiskasvatuksen täydentävät opinnot (60 op)

Tekijä: Janna Mäki-Välkkilä

Työn nimi: Kehittämistehtävä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä

Ohjaaja: Pia-Christine Sainio

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 28

Liitteiden lukumäärä: 1

Varhaiskasvatus ja lastensuojelu ovat molemmat isoja toimijoita lasten- ja perheiden palvelukokonaisuudessa. Kummatkin tahot suorittavat sekä ennaltaehkäisevää että korjaavaa työtä ja onkin ensisijaisen tärkeää, että näiden tahojen moniammatillinen yhteistyö on tiivistä ja sujuvaa. Moniammatillinen yhteistyö on onnistuessaan sekä viranomaisten että perheiden etu.

Tämän kehittämistehtävän aiheena oli varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen Pikkumetsän päiväkodissa. Kehittämistehtäväksi muodostui yhteistyölomakkeen luominen varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyöhön käytettäväksi silloin, kun perhe on kummankin tahon asiakkaana. Yhteistyölomakkeen tarkoituksena oli toimia tietoa antavana työkaluna kaikille osapuolille sekä järjestää sen tiimoilta aloitusneuvottelu perheen, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kanssa. Lomakkeen avulla haluttiin tavoitella avoimuutta ja yhteisiä tavoitteita sekä toimia yhteistyössä perheen auttamiseksi.

Kehittämistehtävän teoriaosuudessa käydään läpi yleisesti varhaiskasvatuksen sekä lastensuojelun käsitteitä sekä perehdytään näiden kahden toimijan yhteistyökäytäntöihin. Lisäksi avataan moniammatillisuuden ja kehittämisen käsitteitä varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

Varhaiskasvatus sekä lastensuojelun työntekijät pitivät yhteistyöpalaverin liittyen lomakkeeseen sekä yhteistyön kehittämiseen. Sekä yhteistyöpalaverin, että kehittämistehtävän työstämisen aikana kävi ilmi, että moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä koetaan tarpeellisenä ja hyödyllisenä, mutta yhteistyötä hankaloittavia tekijöitäkin tunnustetaan, esimerkiksi epätietoisuus lastensuojelun työtehtävistä. Yhteistyölomake koottiin valmiiksi, mutta koronapandemian vuoksi, sitä ei olla päästy vielä pilotoimaan käytännön tasolla.

Avainsanat: varhaiskasvatus, lastensuojelu, monialainen yhteistyö, kehittäminen

SISÄLTÖ

Kehittämistehtävän tiivistelmä	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	4
2 VARHAISKASVATUKSEN JA LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖ LAPSEN JA PERHEEN TUKENA	5
2.1 Varhaiskasvatus suunnitelmallisena toimintana	5
2.2. Lastensuojelu ja sen tehtävät	7
2.3 Ennaltaehkäisevä lastensuojelu	8
2.4 Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun moniammatillinen yhteistyö	10
3 KEHITTÄMISHANKE JA SEN ETENEMINEN	13
3.1 Kehittämistyö ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa	13
3.2 Kehittämistehtävänä yhteistyölomake.....	14
3.3 Seinäjoen lastensuojelun ja Pikkumetsän päiväkodin yhteistyöpalaveri..	15
4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	17
4.1 Johtopäätökset	17
4.2 Kehittämistehtävän pohdinta	18
LÄHTEET	21
LIITTEET	25

1 JOHDANTO

Moniammatillinen yhteistyö on useampaan kertaan todettu erittäin tehokkaaksi menetelmäksi toimia perheiden hyväksi: Se muun muassa lisää kaikkien keskinäistä luottamusta ja tuo tukea asiantuntijoiden välille (Isoherranen, 2012). Moniammatillinen yhteistyö onkin yksi tärkeimmistä teemoista kehittämistehtävässäni. Kehittämistehtävä suoritettiin Pikkumetsän päiväkotiin ja aihe tuli varhaiskasvatuksen erityisopettajalta. Hän oli mukana Seinäjoen kaupungin hankkeessa, jonka tavoitteena oli edistää positiivista diskriminaatiota varhaiskasvatuksessa. Positiivisella diskriminaatiolla tarkoitetaan alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä (Opetushallitus [viitattu 11.9.2020]). Hankkeen tiimoilta Pikkumetsän kehittämiskohteeksi tuli lastensuojelun näkökulma varhaiskasvatuksessa, joten lopulliseksi aiheeksi muodostui yhteistyössämme lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön kehittäminen.

Tarkoitus oli luoda lastensuojelun, varhaiskasvatuksen ja perheiden yhteistyötä ja avoimuutta helpottava lomake, joka täytettäisiin yhteisessä verkostopalaverissa. Ajatus tämänkaltaisesta lomakkeesta lähti varhaiskasvatuksen puolelta, sillä sen avulla saataisiin tietoa perheestä sekä heidän tarpeistaan ilman, että tarvitsisi huolehtia lastensuojeluviranomaisten vaitiolovelvollisuudesta. Tavoitteena oli lapsen ja perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen, yhteisen tietoisuuden lisääminen, luottamuksen luominen ja yhteistyön selkeyttäminen. Aihe tämänkaltaiselle hankkeelle on aina ajankohtainen, sillä moniammatillinen yhteistyö onnistuessaan tukee kaikkien verkoston osapuolten sitoutumista työskentelyyn (THL 2017).

2 VARHAISKASVATUKSEN JA LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖ LAPSEN JA PERHEEN TUKENA

Ensisijainen kasvatusvastuu lapsesta on vanhemmilla ja julkisen varhaiskasvatuksen tehtävänä onkin tukea vanhempien vanhemmuutta ja lapsen kasvatusta (Varhaiskasvatus 18.12.2019.) Varhaiskasvatuksessa lapsi voikin tarvita erilaista tukea kasvunsa ja kehityksensä eri osa-alueilla. Lisäksi on myös tilanteita, joissa lapsen kasvuolot ovat vaarantuneet ja sen vuoksi tarvitaan tukea. (THL 2017). Viranomaisella on velvollisuus tukea kasvatustehtävässä perheitä ja tarvittaessa lapsi ja perhe tuleekin ohjata lastensuojelun avun piiriin. Lastensuojelu on käsitteenä nimensä mukaisesti juurikin lasten suojelua. (Mitä on lastensuojelu 4.7.2019.) Lastensuojelu on monipuolinen auttajataho, joka voi tarvittaessa tukea lasta esimerkiksi varhaiskasvatuksen järjestämisellä. Varhaiskasvatus onkin mitä parasta ennaltaehkäisevää työtä perheiden auttamiseksi. (Järvinen ym. 2009; Ahopalo 2011, 11.)

Heräsi huoli lapsesta sitten vanhemmilla tai varhaiskasvatuksen henkilöstöllä, pitäisi syntynyt huoli ottaa puheeksi mahdollisimman nopeasti. Mitä aikaisemmin huoleen puututaan, sitä enemmän on erilaisia toimintamahdollisuuksia tarjolla ja yhteistyö eri osapuolten välillä sujuu mutkattomammin. Siksi on tärkeää, että moniammatillinen yhteistyö lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä olisi sujuvaa. (THL 2017.) Lasten ja perheiden kanssa työskenneltäessä kaikkien toimijoiden keskinäinen luottamus onkin laadukkaan toiminnan perusedellytys. Luottamuksen rakentuminen lapseen ja koko perheeseen luokin pohjan hyvälle yhteistyösuhteelle ja sen jatkumiselle.

2.1 Varhaiskasvatus suunnitelmallisena toimintana

Viime aikoina on suomalainen varhaiskasvatus ollut useiden muutosten ja julkisen keskustelun kohteena. Milloin on puhuttu kasvattajien erilaisista työnimikkeistä, lapsiryhmien koosta ja milloin taas subjektiivisesta päivähoito-

oikeudesta. Ylipäätään päivähoito ja varhaiskasvatus ovat käsitteinä muuttuneet. Enää ei päiväkotia ole paikka, jonka avulla mahdollistetaan vanhempien töissä käynti, vaan varhaiskasvatus nähdään nyt erittäin tärkeänä lapsen kasvu- ja toimintaympäristönä, jossa kasvattajat näkevät lasta lähes päivittäin aitiopaikalta seuraten tämän kasvua ja kehitystä. (THL 2017). Varhaiskasvatus on tavoitteellista toimintaa, jota ohjaa valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Varhaiskasvatus 18.12.2019.) Nämä perusteet on varhaiskasvatustalain nojalla Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys ja tämän mukaan sekä paikalliset että lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatusta toteutetaan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 19.12.2018). Erityisesti juuri varhaiskasvatustalain ohjaa näiden perusteiden laatimista ja laissa säädetään muun muassa lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. (L 13.7.2018/540.) Varhaiskasvatus määritelläänkin laissa hoidon, kasvatuksen sekä opetuksen muodostamaksi kokonaisuudeksi, jossa korostuu pedagoginen toiminta. Perustehtävänä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on rakentaa lapselle hyvää pedagogiikkaa ja siten huolehtia lapsen parhaista mahdollisista kasvuolosuhteista sekä hyvinvointia, oppimista ja kehitystä edistävästä käytännöstä. (THL 2017.)

Suomessa järjestetään varhaiskasvatusta monin eri tavoin: Kuntien tai yksityisten varhaiskasvatustoimintana, esiopetuksena sekä erilaisina avoimen palvelun leikki- ja kerhotoimintoina. (Varhaiskasvatus 18.12.2019.) Kuten yllä jo mainittiinkin, kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus saada varhaiskasvatusta vanhempainvapaan jälkeen sekä vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista on oikeus myös maksuttomaan esiopetukseen. Näiden lakisääteisten palvelujen lisäksi järjestävät useat kunnat lapsille monimuotoista leikki- ja kerhotoimintaa. Varhaiskasvatustalain palvelut ovatkin keskeinen toimintakokonaisuus lapsiperheiden palveluissa ja tukijärjestelmässä.

Jokaiselle varhaiskasvatustaipaleensa aloittavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan tavoitteet ja toimenpiteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi sekä lapsen mahdolliset

tuen tarpeet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 19.12.2018.) Suunnitelma tulee laatia lapsen mielipiteitä ja ajatuksia kuullen sekä yhdessä vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Parhaimmillaan tämä yhteistyö on tasa-arvoista kumppanuutta, jossa kasvattajat ja vanhemmat pystyvät puhumaan kaikenlaisista asioista koskien lapsen kasvua ja kehitystä. (THL 2017.) Tämän onnistuakseen, oleellista ja tärkeää onkin, että kummatkin osapuolet kokevansa tulleen kuulluksi ja voivat jakaa omia ajatuksiaan avoimessa ja myönteisessä ilmapiirissä.

2.2. Lastensuojelu ja sen tehtävät

Lastensuojelulla on kolme tärkeää perustehtävää: Lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä. Lastensuojelu ei ole yksinomaan lastensuojeluviranomaisten tehtävä, vaan se koskee myös muita viranomaisia sekä kansalaisia. Yhteiskunnassamme onkin monia erilaisia toimia, joilla edistetään lasten hyvinvointia ja ehkäistään ongelmia. Esimerkiksi, lapsella on oltava turvallinen elinympäristö ja mahdollisuuksia leikkiin sekä virikkeelliseen toimintaan. Todella suuri vaikutus lapsen hyvinvointiin on juuri sillä, millaisia lapsen arjen ympäristöt ovat: Muun muassa varhaiskasvatuspalvelut, koulu, harrastustoiminta tai muu lähiympäristö vaikuttavat paljon lapsen kehitykseen vanhempien ohella. Myös monilla yhteiskunnallisilla päätöksillä on suora vaikutus lapsen elämään, esimerkiksi alkoholipolitiikan toteuttaminen, vanhempien työssäkäynti tai liikenneratkaisut joko kaventavat lasten mahdollisuuksia hyvään elämään tai tukevat niitä. (Mitä on lastensuojelu 4.7.2019.)

Huolen herätessä on kenen tahansa tehtävä viipymättä lastensuojeluilmoitus, jos epäillään, että lapsi tarvitsee lastensuojelullisia toimia. (Lastensuojeluilmoitus 10.10.2019.) Myös monien eri tahojen työntekijöillä Suomessa on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, ja näitä tahoja ovat muun muassa varhaiskasvatus, opetustoimi, poliisi, nuorisotoimi, neuvolatoiminta sekä seurakunta. Ilmoituksen jälkeen sosiaalihuollon ammattilaiset arvioivat johtaako tehty ilmoitus kiireellisiin

toimenpiteisiin. Jokainen ilmoitus vastaanotetaan ja suoritetaan palvelutarpeen arviointi ja selvitetään lastensuojelun tarve.

Kun perhe on asiakkaana lastensuojelussa, toimintaa kutsutaan lapsi- ja perhekohtaiseksi lastensuojeluksi. Siihen kuuluu erilaisia tehtäviä ja toimenpiteitä kuten asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. (Mitä on lastensuojelu 4.7.2019.) Asiakassuunnitelmasta on kirjattu lastensuojelulakiin ja se on tehtävä jokaiselle lastensuojelun piirissä olevalle lapselle. (L 13.4.2007/417.) Suunnitelma onkin lastensuojelutyötä ohjaava asiakirja. Avohuollon tukitoimet taas sisältävät monenlaisia apukeinoja, jotka katsotaan yksilöllisesti lapsen ja perheen tuen tarpeen mukaan ja kirjataan sitten asiakassuunnitelmaan. (Lastensuojelun avohuollon tukitoimet [viitattu 6.7.2020].) Näitä avohuollon tukitoimia ovat esimerkiksi tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen, tehostettu perhetyö, perhekuntoutus, lapsen taloudellinen tuki ja koulunkäynnin, harrastamisen ja läheisten ihmissuhteiden tukeminen. Vaikka perheelle räätälöidään yksilöllisesti oma tukitoimien kokonaisuus, kaikkia tarjolla olevia tukitoimia ei tarvitse käyttää. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi asiakassuunnitelmassa lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalihuollon palvelut ja ne on järjestettävä sen tarpeen mukaisesti. (L 13.4.2007/417, 36§.) Kunnalle syntyykin velvoite niiden järjestämiseen, kun tarvittavat palvelut on kirjattu asiakassuunnitelmaan. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen järjestäminen lapselle voi olla yksi avohuollon tukitoimi, jolla halutaan tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Tämän lisäksi on kunnan viivytyksettä järjestettävä riittävä taloudellinen tuki sekä korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet. (L 13.4.2007/417, 35§.)

2.3 Ennaltaehkäisevä lastensuojelu

Ehkäisevä työ pitää sisällään kaikki ne lapsi- ja perhepoliittiset toimet, joiden avulla edistetään lasten ja perheiden hyvinvointia sekä arjessa jaksamista. (Ehkäisevä työ [viitattu 17.4.2020].) Toimiva ehkäisevä työ on vaikuttamista

lasten ja perheiden palveluihin, lapsiperheiden sosiaaliturvaan sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen. Ehkäisevää työtä tekevillä on myös merkittävä mahdollisuus havaita, tunnistaa ja ehkäistä lapsen kaltoinkohtelua ja laiminlyöntiä. Tähän sisältyy vahvasti myös varhaisen tunnistamisen ja puuttumisen käsitteet. (Nivala & Ryyänen 2019, 279.) Niillä tarkoitetaan toimia, joilla pyritään tunnistamaan ja puuttumaan mahdollisiin, esimerkiksi lasten hyvinvointia ja kehitystä, uhkaaviin riskiin ja ongelmiin. Näihin riskiin yritetään puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen tekeminen on varhaiskasvatuksen näkökulmasta yksi varhaisen puuttumisen keino.

Kaikkien lasten kanssa toimivien tahojen yhteinen tehtävä on lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistäminen ja huolten tunnistaminen. (THL 2017.) Lapsen ja perheen tuleekin saada apua ja tukea arjen haasteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Matalalla kynnyksellä ja oikea-aikaisella tuella voidaan useimmiten auttaa lapsia ja perheitä jo ennen kuin ongelmat pahenevat tai kasautuvat. Näin voidaan myös vähentää monien erityispalveluiden tarvetta. Tätä kutsutaankin ennaltaehkäiseväksi lastensuojeluksi. (Lastensuojelu 7.11.2019.) Kunnan tulee järjestää ennaltaehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsella ja perheellä ei ole lastensuojelun asiakkuutta. (L 13.4.2007/417, 3a§.) Tarkoituksena on lapsen ja hänen perheensä tukeminen kunnan muiden palvelujen piirissä. Tärkeään asemaan ennaltaehkäisevässä työssä nouseekin erityisesti äitiys- ja lastenneuvoloiden sekä muun terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, koulun, nuorisotyön ja erilaisten järjestöjen mahdollisuudet edistää ja turvata lapsen kasvua ja kehitystä. (Mitä on lastensuojelu 4.7.2019.) Tämän lisäksi, ehkäisevän työn tiedetään myös olevan hyvin kustannustehokasta, sillä ennaltaehkäisevän työn kustannukset ovat pääsääntöisesti erittäin alhaisia verrattuna korjaaviin palveluihin. (Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät 2012.) Maltilliset kustannuserät kasvavatkin sitä mukaa, kun palvelutarpeen vaativuus perheessä kasvaa.

2.4 Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun moniammatillinen yhteistyö

Yhteistyön hyödyt on todettu useissa tutkimuksissa ja teksteissä kautta aikojen (Payne 1982, 4; Brennan & Enns 2015). Moniammatillisuudesta puhutaan, kun asiantuntijat kokoontuvat yhteen käymään avointa keskustelua ja vuoropuhelua yhteisten tavoitteiden sekä päämäärien saavuttamiseksi (Kivelä & Veistola 2014, 8). Moniammatillisen yhteistyön käsitteelle ei ole kuitenkaan olemassa vakiintunutta määritelmää. (Koskela 28.03.2013.) Eri yhteyksissä siitä on käytetty erilaisia kuvaavia termejä, esimerkiksi jaettu asiantuntijuus, moniasiantuntijuus ja moniammatilliset tiimit. Käytännössä moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja heidän yhdessä työskentelyä monenlaisissa työryhmissä sekä verkostoissa. Keskeisenä tavoitteena on moninäkökulmaisuuksien kehittyminen, jolloin valta, tieto ja osaaminen jaetaan kaikkien toimijoiden kesken. Moniammatillisuus on tämän päivän sosiaali- ja terveysalalla tarpeellinen työskentelymalli, sillä ihmisten ongelmat ovat monimutkaistuneet ja saattavat osittain olla jopa oman osaamisen ja asiantuntijuuden ulkopuolella. (Koskela 28.03.2013.) Onnistuneen moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä onkin ehdottomasti osallistujien luottamuksellinen ja kunnioittava ilmapiiri sekä mahdollisuus yhteiseen ja avoimeen keskusteluun. (Kiilakoski 2014.) Nämä edellytykset eivät myöskään toteudu ilman hyviä yhteistyö- ja kommunikaatiotaitoja.

Myös lakiin on kirjattu moniammatillisuudesta. Sosiaalihuoltolaki linjaa, että yhteistyö eri toimijoiden välillä on toteutettava siten, että sosiaalihuollon palvelut ja muut tarvittavat palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden (L 30.12.2014/1301). Tämä koskee myös varhaiskasvatusta, ja kunnan on toimittava yhteistyössä eri sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien tahojen kanssa luomalla tarvittavat yhteistyörakenteet lapsen tarvitseman erilaisten tuen, tarpeiden sekä palveluiden saamiseksi (L 13.7.2018/540, 7§, 22§). Lapsen tuen tarve arvioidaan, suunnitellaan ja toteutetaan myös monialaisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 19.12.2018.) Yhteistyön merkitys korostuu, kun jollain näistä eri tahoista herää huoli lapsen hyvinvoinnista ja kehityksestä tai kun tukea suunnitellaan ja

järjestetään lapselle. Kun tarve tälle moniammatilliselle yhteistyölle syntyy, täytyy työntekijän olla tarpeen mukaan yhteydessä eri asiantuntijoihin. (L 30.12.2014/1301.) Monialainen yhteistyö perustuu kuitenkin lähtökohtaisesti asiakkaan suostumukseen, laissa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta.

Yksi suurimmista ja selkeimmistä yhteistyökäytännöistä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä on varhaiskasvatuksen järjestäminen (Lastensuojelun avohuollon tukitoimet [viitattu 6.7.2020]). Varhaiskasvatus lastensuojelun tukitoimena on lapselle merkittävä, sillä lapsi saa ympärilleen turvallisia aikuisia, virikkeellistä toimintaa, lämpimän ruuan, unen ja ulkoilua (Junttila 2004, 15). Varhaiskasvatuspalvelut voivatkin toimia lapselle ehkäisevänä tukitoimena tai kuntouttavana toimintana (THL 2017). Myös lastensuojeluilmoitus on hyvin konkreettinen ja laissa velvoitettu tapa tehdä yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Lastensuojeluilmoituksen ollessa velvoittava ja maanlaajuinen, on yhteistyökäytännöissä myös paljon paikkakuntaakohtaisia eroja. Esimerkiksi, varhaiskasvatuksen omaa, ennaltaehkäisevää perhetyötä on perustettu useisiin kaupunkeihin (Varhaiskasvatuksen perhetyö [viitattu 11.7.2020]). Varhaiskasvatuksen perhetyö on tarkoitettu kaikille varhaiskasvatuksen piirissä oleville perheille. (Kokkola 21.08.2017.) Perheet voivat ottaa yhteyttä monenlaisten asioiden vuoksi matalalla kynnyksellä. Tarvittaessa ohjataan erityistason palveluihin, jos kyseessä on akuutti kriisi. Myös verkoston kesken laadittu yhteinen suunnitelma helpottaa kaikkia toimijoita moniammatillisen yhteistyön aikana; Siihen kirjataan nykytilanne, tulevat tavoitteet ja toimet niiden saavuttamiseksi sekä jokaisen toimijan vastuut ja tehtävät (Isoherranen 2012). Tähän suunnitelmaan tulee kirjata myös lapsen ja perheen toiveet, odotukset ja mielipide työskentelystä. Yhteisten tavoitteiden muodostaminen ja niiden jatkuva arviointi ja päivittäminen verkoston kesken on tärkeitä, jotta kaikilla olisi ajankohtaisin tieto perheen tilanteesta (Kiilakoski 2014). Yhteisen suunnitelman tavoitteena onkin, että lapsi ja hänen perheensä saavat parhaiten itselleen soveltuvan palvelukokonaisuuden useiden erillisten palvelujen sijasta (L 30.12.2014/1301, 39§).

Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyökäytäntöjä on tarkasteltu ja kehitetty aikaisemminkin. (Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäminen, Vantaa 2013.) Kehittämistyöllä on haluttu lähteä tavoittelemaan muun muassa selkeämpiä käytäntöjä päivähoidon ollessa avohuollon tukitoimena, tietoisuuden lisäämistä lastensuojelusta ja yhteistyörakenteiden kehittämistä asiakkuussuhteen joka vaiheessa. Kehittämisen tuloksena syntyi alla näkyvä monitoimijaisen yhteistyön prosessimalli, johon on selkeästi kirjattu sekä lastensuojelun että varhaiskasvatuksen roolit ja tehtävät asiakassuhteen eri vaiheissa. Kun toimijoiden oma asiantuntijuus ja työtehtävät on selkeytetty ja tunnistettu, helpottaa se moniammatillisen yhteistyön toteutumista ja vältetään päällekkäistä työskentelyä (Isoherranen 2012). Näin saadaan verkoston toimintaan tehokkuutta, kun kaikki tietävät oman roolinsa yhteistyön aikana (THL 2017). Tämä selkeyttää myös asiakkaalle, että kuka toimijoista tekee ja mitä heidän auttamisekseen (Alaluhta ym. 15.8.2018).

Varhaiskasvatuksen rooli ja tehtävät		
<i>Lapsi on varhaiskasvatuksessa, eikä hän ole lastensuojelun asiakas</i>	<i>Lastensuojelun alkaa lastensuojelutarpeen selvityksellä lastensuojeluilmoituksen perusteella</i>	<i>Lastensuojelun suunnitelmallisen muutostyön vaihe</i>
<p>Tekee lastensuojeluilmoituksen havaitusta huolesta lapsen kasvussa ja kehityksessä tai huolenpidon laiminlyönnissä.</p> <p>Epävarmoissa tilanteissa voidaan konsultoida lastensuojelua.</p>	<p>Tekee lastensuojelun pyynnöstä kuvauksen lapsesta päivähoitossa. Asiasta sovitaan vanhempien kanssa.</p> <p>Osallistuu yhteisiin neuvotteluihin perheen ja lastensuojelun kanssa.</p> <p>Huolehtii asiakasosallisuudesta niin, ettei toimita asiakkaiden selän takana vaan sovitaan heidän kanssaan kaikesta yhteydenpidosta perheen, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kesken.</p>	<p>Tekee lastensuojelun pyynnöstä kuvauksen lapsesta päivähoitossa.</p> <p>Osallistuu yhteisiin neuvotteluihin perheen ja lastensuojelun kanssa.</p> <p>Huolehtii asiakasosallisuudesta.</p> <p>Tarvittaessa voi lähteä mukaan lastensuojelun kotikäynnille.</p>
Lastensuojelun rooli ja tehtävät		
<i>Lapsi on varhaiskasvatuksessa, eikä hän ole lastensuojelun asiakas</i>	<i>Lastensuojelun alkaa lastensuojelutarpeen selvityksellä lastensuojeluilmoituksen perusteella</i>	<i>Lastensuojelun suunnitelmallisen muutostyön vaihe</i>
	<p>Järjestää yhteisen kohtaamisen (perhe, varhaiskasvatus ja lastensuojelu)</p> <p>Pyytää tarvittaessa varhaiskasvatukselta kuvausta lapsesta päivähoitossa.</p> <p>Sosiaalityöntekijä tapaa lasta päiväkotiryhmässä.</p> <p>Huolehtii asiakasosallisuudesta niin, ettei toimita asiakkaiden selän takana. Asiakkaiden kanssa sovitaan kaikesta yhteydenpidosta perheen, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kesken pääasiassa neuvotteluissa ja tarvittaessa puhelimitse.</p>	<p>Pyytää tarvittaessa kuvausta lapsesta päivähoitossa</p> <p>Järjestää yhteisen kohtaamisen perheen, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kesken.</p> <p>Sosiaalityöntekijä tapaa lasta päiväkotiryhmässä.</p> <p>Huolehtii asiakasosallisuudesta.</p>

Kuva 1. Vantaan monitoimijaisen yhteistyön prosessimalli (Monitoimijaisen yhteistyön malli [viitattu 22.9.2020]).

3 KEHITTÄMISHANKE JA SEN ETENEMINEN

Kehittämistehtäväksi muodostuneen yhteistyölomakkeen tarkoituksena on edistää yhteistyötä perheen, lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä silloin, kun perhe on jo lastensuojelun asiakkaana tai kun perheelle avataan asiakkuus lastensuojeluun. Lomake tuottaa yhteistä tietoa kaikille osapuolille lapsesta, hänen tuen tarpeestaan sekä perheen tilanteesta. Yhteisessä aloituspalaverissa on tarkoituksena käydä lomake yhteisesti läpi, ja mukana tässä on perheen lisäksi lastensuojelun sosiaalityöntekijä, varhaiskasvatuksen opettaja ja tarvittaessa myös muita tahoja, joita työskentelyn tueksi on pyydetty.

3.1 Kehittämistyö ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Sosiaali- ja terveydenhuollossa on kehittämistyön merkitys perustavanlaatuinen. Kehittämistyön avulla kokeillaan, tutkitaan ja kysytellään uusia ideoita ja haetaan toisenlaisia, aiempaa parempia tapoja toimia. (Karjalainen & Seppänen-Järvelä 2006, 3.) Kehittämällä pyritäänkin uudistumaan. Kehittämistyö on vahvasti kiinni arjessa ja juuri niissä toiminnan mahdollisuuksissa, joita toimijoilla on eri yhteyksissä. Kehittäminen voi näkyä isosti valtakunnallisena kehittämisohjelmalla tai sitten se voi olla koko ajan meneillään olevaa eräänlaista hiljaista toimintaa arjessa, joka harvoin näyttäytyy esimerkiksi kirjallisina tuotoksina. Kehittämistyötä voidaan siis tehdä moninaisissa muodoissa aina erilaisista politiikkaohjelmista yksittäisen työntekijän toiminnan välillä.

Usein ymmärretään kehittämisen olevan tiettyjen toimintaperiaatteiden ja toimintojen tarkoituksellista muuttamista. (Kirjonen 2006, 117.) Kohteina kehittämiselle, esimerkiksi työpaikalla, voivat olla sekä ihmiset eli heidän osaamisensa tai tehtäväkokonaisuudet eli heidän työtehtävänsä. Kehittämisellä pyritään tarkoituksenmukaisesti siihen, että sen tuloksena on jokin aikaisempaa parempi, tehokkaampi tai muuten vain suotavampi asioiden tila. Alkunsa kehittäminen saa usein siitä, että nykytilanteeseen ei jollain lailla olla tyytyväisiä

tai on halu muuttaa asioita paremmiksi (Moilanen, Ojasalo & Ritalahti 2014, 19-26). Varhaiskasvatuksessa kehittäminen voisi tarkoittaa tilojen kuntoa, liian hektistä päivärytmiä tai epäkäytännöllistä järjestelyä jonkin asian tiimoilta. Kehittämistyö onkin usein käytännön ongelmien ratkaisua, joka voi myös pitää sisällään monenlaisten uusien palvelujen, tuotteiden, käytäntöjen, sekä ideoiden tuottamista ja toteuttamista. (Moilanen, Ojasalo & Ritalahti 2014, 19-26.) Kehittämistyöllä asioita pyritäänkin viemään eteenpäin sekä halutaan löytää parempia toimintamalleja ongelman ratkaisuun tai toiminnan kehittämiseen. Kun mielekäs kehittämiskohde on löytynyt ja tavoitteet sille on määritelty, on jo ensimmäinen askel kehittämistyölle otettu. Aina kuitenkin kehittäminen ei ole ongelmaton (Nyt on pedagogiikan aika! 2017). Kehittämistyö saattaa olla polveilevaa ja jopa ristiriitaistakin ajoittain. (Karjalainen & Seppänen-Järvelä 2006, 4.) Kehittämishankkeen suunnitelmaa ja sen etenemistä saattaakin leimata yllätyksellisyys ja tilanne-ehtoisuus. Tämä on osa kehittämistyön erityistä luonnetta, johon usein joko vihastutaan tai ihastutaan.

Sekä yleisesti sosiaalipedagogiseen työhön, että myös varhaiskasvatukseen ja sen kehittämiseen kuuluu jatkuva työn arviointi ja sen tutkimus. (Nivala & Ryyänen 2019, 311.) Työtä arvioidaan jatkuvasti ja prosessimaisesti päivittäin refleктоimalla, sekä myös perinteisemmin jonkin projektin loppuarviointina tai työvaiheen päätyttyä. Lisäksi tämä työtä arvioiva ote kuuluu vahvasti erilaisiin kehittämistöihin, hankkeisiin ja projekteihin, jossa erilaisia toiminnan tapoja, merkityksiä ja vaikutuksia tulee analysoida ja arvioida kehittämisprosessin eri vaiheissa. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen toimintaa kehitetään myös laajemmin yhteistyössä kuntien ja muiden varhaiskasvatuksen eri järjestäjien, viranomaisten, korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimuslaitosten sekä järjestöjen kanssa (L 13.7.2018/540, 7§).

3.2 Kehittämistehtävänä yhteistyölomake

Vaikka hanke oli käynnistynyt jo syksyllä 2019, mitään konkreettista ei ollut vielä tapahtunut hankkeen osalta sen vuoksi, että oli ollut vaikeaa saada koottua

yhteen sekä varhaiskasvatuksen että lastensuojelun edustus (Assila 2020). Keskustelimme varhaiserityisopettajan kanssa varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyöstä, sen ongelmista ja eduista. Pohdimme sitä yleistä ongelmaa, että varhaiskasvatuksesta usein kysytään tietoa lastensuojelun tarpeisiin, mutta tietoa annetaan takaisin niukasti, vaikka se olisi hyödyllistä suunniteltaessa lapsen vasua ja tukitoimia päiväkodissa (Assila 2020). Perheen tilanteen kokonaiskuvan puuttuminen onkin yleinen ongelma varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä (Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäminen, Vantaa 2013).

Kokosimme yhteistyölomaketta, joka esiteltiin maaliskuussa pidetyssä yhteistyöpalaverissa. Alkuperäinen lomake perustuu varhaiserityisopettajan opettajaltaan saamaan lomakkeeseen, joka oli kehitetty Rauman kaupungille (Heinämäki 2005). Koostin tämän perusteella yhteistyölomakkeen, josta pyysin välikommentteja Pikkumetsän päiväkodin johtajalta sekä varhaiserityisopettajalta. Lomakkeen avulla halutaan saada tietoa perheen nykytilanteesta sekä kirjata jatkosuunnitelma ja yhteiset tavoitteet toiminnalle. Lomakkeen kysymykset on mietitty siten, että ne olisivat positiivissävytteisiä ja yhteistyöhön kutsuvia. Tämän lisäksi lomakkeessa halutaan antaa tilaa perheen omille toiveille ja ajatuksille liittyen verkoston työskentelyyn. Pidettiin myös tärkeänä, että siinä näkyisi perhettä tällä hetkellä auttavat sosiaali- ja terveystalveluiden tahot, jotta päällekkäiseltä työskentelyltä vältyttäisiin.

3.3 Seinäjoen lastensuojelun ja Pikkumetsän päiväkodin yhteistyöpalaveri

Palaveri pidettiin päiväkodilla maaliskuussa 2020 ja paikalla olivat varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiserityisopettaja, aluejohtaja, Pikkumetsän päiväkodin johtaja, lastensuojelun vastaava sosiaalityöntekijä, sosiaalityön opiskelija ja kaksi lastensuojelun sosiaalityöntekijää. Yhteistyöpalaverissa keskusteltiin paljon varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyöstä ja sen haasteista, esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilökunta kaipasi konkreettisia ohjeita siitä, miten ja milloin toimia oman huolen kanssa. Myös epätietoisuus

lastensuojelun eri tehtävistä tuli useasti ilmi keskustelun aikana ja tämä onkin yleinen yhteistyötä vaikeuttava ongelma (Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäminen, Vantaa 2013). Yhteisesti oltiin sitä mieltä, että yhteistä työskentelyä pitäisi olla enemmän ja siihen pitää pyrkiä, sillä yhteistyöstä koituu paljon hyvää kaikille. Kiiteltiin viranomaispuhelinta hyvänä jo olemassa olevana yhteistyön välineenä, josta on saanut hyvää konsultaatioapua. Sen avulla viranomainen pystyy anonyymisti kysyä apua huolta herättävissä tilanteissa. Yhtenä isona haasteena taas koettiin se, ettei kaikista perheistä tiedä, ovatko he lastensuojelun piirissä vai eivät. Tieto nähtiin tarpeellisena, sillä silloin voisi varhaiskasvatuksessa lapselle suunnitella enemmän kohdennettua tukea sekä lapsen hyvinvoinnin ja käytöksen muuttuminen voitaisiin ymmärtää ilman vääriä tulkintoja. Asiakkuuden pystyvä päättelemään vain silloin, jos lapsi saa päiväkotipaikan avohuollon tukitoimen päätöksellä (Lastensuojelun avohuolto 23.6.2020). Tässä juuri kulminoituu sosiaalityöntekijöiden vaitiolovelvollisuus, sillä lähtökohtaisesti lastensuojelussa halutaan kunnioittaa perheen toivetta asiakkuuden kertomisesta tai salaamisesta. Asiakkuudesta voidaan kuitenkin kertoa varhaiskasvatukselle, vaikka vanhemmat eivät halua, jos sen katsotaan olevan lapsen edun mukaista (L 22.9.2000/812, 17§; L 13.4.2007/417, 4§).

Lopuksi muokattiin yhteistyölomaketta ja yhteisesti oltiin sitä mieltä, että tällainen lomake ja sen tiimoilta aloituspalaverin pitäminen olisi tarpeellista. Aloituspalaveria pidettiin hyvänä tapana koota auttavat tahot sekä perhe yhteen. Lomakkeesta toivottiin yhtenäistä käytäntöä aluksi Pikkumetsän päiväkotiin ja tavoitteena olisi lopulta saada se koko kaupungin laajuiseksi. Sovittiin, että lastensuojelu voisi perheitä tavatessaan jakaa lomaketta etukäteen, jolloin perhe saisi siihen tutustua rauhassa ennen aloituspalaveria. Tämä sitouttaisi perhettä mukaan heti ensikontaktista asti. Keskusteltiin myös siitä, kumman tahon velvollisuus on kutsua aloituspalaveri koolle ja lopulta todettiin sen olevan lastensuojelun tehtävä, sillä sosiaalityöntekijöillä on avohuollon tukitoimia päättäessään myös vastuu asettaa tavoitteet kyseiselle tukitoimelle (Lastensuojelun palvelujärjestelmä [viitattu 17.7.2020]). Lopuksi palaveri päätettiin ja toivottiin, että lomaketta päästään testailemaan ja arvioimaan sen toimivuutta käytännössä.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyölomaketta työstettiin helmimaaliskuun aikana, kunnes hanke keskeytyi koronapandemian vuoksi keväällä 2020. Perheet vähenivät päiväkodeista ja käytännön työ keskittyi perusarjen pyörittämiseen. Myös kaikenlaiset palaverit ja verkostotapaamiset siirtyivät verkkovälitteiseksi. Lomakkeen pilotointi siten pysähtyi ja sitä ei päästy testaamaan konkreettisesti ollenkaan. Onneksi varhaiseryityisopettajan kanssa jatkoimme omaa kehittämistyötä päiväkodin sisällä. Materiaalia koostettiin talon kasvattajille lastensuojelusta yleisesti sekä lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, sillä epätietoisuus lastensuojelun työstä ja sen prosesseista tuli ilmi sekä kehittämistehtävän aikana että yhteistyöpalaverissa.

4.1 Johtopäätökset

Yhteistyö koetaan siis tarpeellisena, mutta haasteellisena. Aikaisempaa yhteistyötä on hankaloittanut muun muassa lastensuojelun vaitiolovelvollisuus, jolloin asiakkaana oleva perhe pystyy rajata sen, mitä varhaiskasvatus saa tietää perheen tilanteesta ja lastensuojelun asiakkuudesta. (Assila 2020.) Vaitiolovelvollisuus koetaan hankalana juurikin sen vuoksi, että varhaiskasvatuksen puolelle saattaa jäädä tärkeää tietoa lapsen kehityksestä, kasvusta ja hyvinvoinnista, jota lastensuojelukin mahdollisesti voisi tarvita. Tarkoitus olikin, että lomakkeen myötä ongelma liittyen salassapitoon sekä tietojen luovuttamiseen poistuu tai ainakin helpottuu.

Nämä ajatukset ja huomiot eivät ole uusia, sillä Seinäjoella oltiin jo aikaisemminkin tutkittu varhaiskasvatuksen henkilöstön mielipiteitä ja ajatuksia lastensuojelusta ja heidän yhteistyöstään (Kaukola 2013). Tässä tutkimuksessa tulivat ilmi samat asiat, joita pohditaan vielä vuosia myöhemminkin: Lastensuojelun ilmoituksen tekijästä ei ole varmaa tietoa, vaitiolovelvollisuus koetaan haasteellisena ja lastensuojelun prosesseista ei ole tarpeeksi tietoutta.

Samat ongelmat näkyvät siten edelleen varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyön välillä (Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäminen, Vantaa 2013; Assila 2020). Sujuville yhteistyökäytännöille näiden kahden toimijan välille on todellinen tarve, sillä varsinkin huolen herätessä ja suunniteltaessa lapsen ja perheen tarvitsemaa tukea, ovat varhaiskasvatuksen henkilöstön osaaminen, kokemukset ja perheen tuntemus suureksi hyödyksi lastensuojelulle. (THL 2017.) Parhaimmillaan huoli lapsesta ja tämän tilanteesta muodostuukin eri toimijoiden yhteiseksi, jolloin jokainen taho voikin huolehtia perheestä ja lapsesta oman perustehtävänsä mukaisesti.

Yhteisesti päätettiin, että lomake pidetään tallessa ja se otetaan syksyllä uudelleen käyttöön. Tulevaisuuden tavoitteena olisi, että lomake vakiintuisi päiväkodin omaan käyttöön, joka helpottaisi, selkeyttäisi ja vakiinnuttaisi yhteistyötä. Sujuvasta yhteistyöstä hyötyykin ennen kaikkea lapsi ja hänen perhe. (THL 2017.) Yhteistyö on välttämätöntä, jotta voidaan lisätä yhteistä ymmärrystä lapsesta ja perheen tilanteesta. Jatkohankkeena pystyisikin esimerkiksi lomaketta lähteä testailemaan useammassakin päiväkodissa ja kerätä siitä palautetta ja ajatuksia niin perheiltä, kuin ammattilaisiltakin. Jatkossa voisi luoda myös Seinäjoelle samanlaisen kaavion varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun rooleista ja tehtävistä asiakasprosessin eri vaiheista helpottamaan ja selkeyttämään yhteistyötä (Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäminen, Vantaa 2013).

4.2 Kehittämistehtävän pohdinta

Oma tavoitteeni kehittämistehtävälle oli parantaa lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyötä, kun lapsi on kummankin tahon asiakkaana. Koin suurimmiksi kehittämisen kohteiksi tiedonkulun eri osapuolten välillä, viranomaisten yhteistyön ja perheen sitoutumisen työskentelyyn. Kehittämistyöllä halusin tavoitella sujuvampaa ja selkeämpiä yhteistyökäytäntöjä sekä yhteisiä rakenteita, jotta kaikki tietäisivät ainakin tässä päiväkodissa, että miten lomaketta käytetään ja mikä on sen tarkoitus. Koen että tämä kehittämistehtävänä luotu

yhteistyölomake hyödyttää niin lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä kuin myös varhaiskasvatuksenkin henkilökuntaa ja mahdollisesti muita tarvittavia yhteistyökumppaneita, kun verkostolle muodostuu yhtenäinen kokonaiskuva perheen tilanteesta. Tämä myös estäisi päällekkäistä työskentelyä ja auttaisi toimijoita kohdentamaan tukeansa oikeanlaisesti, kuten yllä on useaan kertaan mainittu (Isoherranen 2012; THL 2017).

Kehittämistehtävän tarkoituksena on kehittää uusia tai vahvistaa olemassa olevia työ- ja toimintatapoja sekä lisätä osaamisen ja osallisuuden elementtejä, tässä tapauksessa varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä (Kehittämistehtävän ohjeistus 16.1.2020). Mielestäni tämä tavoite toteutui konkreettisesti ainakin nimenomaan yhteistyölomakkeen muodossa. Se toi tämän päiväkodin toimintaympäristöön uuden työtavan, joka toivottavasti vahvistaa moniammatillisuutta ja yhteistyötä, ja se onkin varhaiskasvatuksessa tärkeätä tänä päivänä, jos halutaan toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta (Karila 2016).

Kun myös arvioidaan kehittämistehtävän luotettavuutta ja eettisyyttä, tarkastellaan silloin tutkimuksen etiikkaa, johon kuuluu muun muassa aito kiinnostus tiedon hankintaan, plagiointikielto, pyrkimys hankkia luotettavaa tietoa, eettisten ohjeiden noudattaminen ja toimia tutkimusta edistävällä tavalla. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 173.) Tutkimusetiikka pitää sisällään myös tutkimuksen käsittelyn, aiheen valinnan, luotettavuuden sekä tutkimuksen raportoinnin. Työn aiheesta löytyy luotettavaa sekä monipuolista tietoa laajasti, tosin koronapandemian sulkiessa kirjastot keväällä, painottuvat lähteet sen vuoksi paljon verkkoon vaikuttaen lähteiden monipuolisuuteen. Lomake on myös työstetty teorian tietoon pohjaten sekä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun ammattilaisia kuunnellen. Perheiden kommentit ja ajatukset lomakkeesta puuttuvat kokonaan, joka vaikuttaa lomakkeen luotettavuuteen ja käyttäjäkokemukseen. Eettisyys näkyy työssä esimerkiksi oikeaoppisena tapana viitata lähteisiin sekä kysymällä kehittämistehtävään osallistuneilta luvat nimien julkaisuun. Aiheen valinta on ajankohtainen ja perusteltu, sillä koronapandemian aikana lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen tiivistä yhteistyötä tarvitaan vahvistamaan lasten hyvinvointia kriisin keskellä (Lastensuojelun keskusliitto

17.4.2020). Raportointi on tehty asiakirjakielellä ja noudattamalla Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjallisten töiden ohjeita.

Kehittämistehtävän aikana opin paljon näistä kahdesta eri toimijasta, heidän palveluistaan, sekä siitä, miten tärkeää monialainen yhteistyö meidän alallamme onkaan. Huomasin esimerkiksi sen, että monenlaisia yhteistyökäytäntöjä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä on jo olemassa, mutta eri käytännöt ja toimintamallit vaihtelevat suuresti kuntien ja jopa päiväkotien välillä. Myös se, miten edetä lastensuojeluilmoituksen tekemisessä ja oman huolensa kanssa tuottavat usealle kasvattajalle päänvaivaa ja useista päiväkodeista puuttuvatkin selkeät toimintaohjeet. (Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäminen, Vantaa 2013; Assila 2020.) Myös epätietoisuus lastensuojelun tehtävistä ja prosesseista vaikeutti yhteydenottamista. Tämän kehittämistyöni jälkeen on mielestäni selvää, että varhaiskasvatuksessa tarvitaan selkeitä yhtenäisiä käytäntöjä sekä lisää tietämystä lastensuojelun prosesseista ja sen eri työtavoista. Tuntemus eri palveluiden työntekijöiden perustehtävistä ja toiminnasta lisäisi myös kaikkien keskinäistä luottamusta (THL 2017).

Itse kehittämistehtävä oli haastava prosessi minulle itselle. Oma elämäntilanteeni vaihteli suuresti tämän prosessin aikana sekä hankkeen pysähtyminen toi oman paineensa kehittämistehtävälle. Olen tästä huolimatta iloinen, että tartuin tähän aiheeseen, sillä näiden kahden toimijan yhteistyön kehittäminen tuntui minusta luontevalta ja tarpeelliselta. Olen ollut töissä kummallakin puolella nyt ja nähnyt ehdottomasti tämän yhteistyön tarpeellisuuden. Olikin mukavaa tarkastella sekä lastensuojelun että varhaiskasvatuksen puolta nyt hieman erilaisesta kehittämisen näkökulmasta. Vaikka yhteistyötä korostetaan paljon, kaikille toimijoille se ei ole vielä luonnollinen osa omaa työtä. Toivottavasti saisin olla varhaiskasvatuksen opettajana viemässä tätä tärkeää viestiä eteenpäin sekä kannustamaan myös työkavereitani rohkeasti toimimaan oman huolensa eteen sekä tarttumaan yhteistyöhön. Moniammatillinen yhteistyö on tätä päivää ja meidän täytyy ottaa se vastaan reippain ja avoimin sylin.

LÄHTEET

- Ahopalo, J. 2011. Päivähoidon työntekijän lasta koskevan huolen käsittely osana ennaltaehkäisevää lastensuojelua. [Verkkojulkaisu]. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma. [Viitattu 26.10.2020]. Saatavana: https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110390/urn_nbn_fi_uef-20110390.pdf
- Alaluhta, M., Aunola, E., Hassila, L., Keski-Turunen, A & Sandström, S. 15.8.2018. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kuvaamana. [Verkkojulkaisu]. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut. [Viitattu 12.7.2020]. Saatavana: <http://www.oamk.fi/epooki/2018/moniammatillinen-yhteistyö-sosiaali-ja-terveysalan-ammattilaisten-kuvaamana/>
- Assila, A. 2020. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Pikkumetsän Päiväkoti. Yhteiset keskustelut 2020.
- Brennan, A.A., Enns, J.T. 2015. When two heads are better than one: Interactive versus independent benefits of collaborative cognition. [Verkkoartikkeli]. Springer Link. [Viitattu 21.9.2020]. Psychon Bull Rev 22, 1076–1082. Saatavana: <https://doi.org/10.3758/s13423-014-0765-4>
- Ehkäisevä työ. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. [Viitattu 17.4.2020]. Saatavana: <https://www.lskl.fi/ehkaiseva-tyo/ehkaiseva-tyo/>
- Heinämäki, L. 2005. Varhaista tukea lapselle – työvälineenä kehittämisvalikko. Helsinki: Stakes.
- Isoherranen K. 2012. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Väitöskirja. [Viitattu 1.7.2020]. Saatavana: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf?sequence=1
- Junttila, H. 2004. Johdanto. Teoksessa: S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 15.
- Järvinen, M., Laine, A & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 17.7.2020]. Saatavana:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/176639_vaikuttava_varhaiskasvatus_tiivistelma.pdf

Karjalainen, V. & Seppänen-Järvelä, R. 2006. Saatteeksi. Teoksessa: V. Karjalainen & R. Seppänen-Järvelä (toim.) Kehittämistyön risteysksiä. Helsinki: Stakes. 3-4, 117.

Kaukola, S. 2013. "Sitä ei saa olla vaiti, jos kyse on lapsen edusta": Varhaiskasvattajien näkökulmia lastensuojeluilmoituksista ja yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 11.7.2020]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64396/Kaukola_Saila.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kehittämistehtävän ohjeistus. 16.1.2020. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kehittämistehtävä – opintojakso. Kurssimateriaali.

Kiilakoski, T. 2014. Koulu on enemmän – Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. [Verkkojulkaisu]. Nuorisotutkimusseura ry. [Viitattu 9.7.2020]. Saatavana: http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf

Kirjonen, J. 2006. Kehittäminen asiantuntijatyönä. Teoksessa: V. Karjalainen & R. Seppänen-Järvelä (toim.) Kehittämistyön risteysksiä. Helsinki: Stakes. 3, 117.

Kivelä, K. & Veistola, H. 2014. "Yhteistyö on voimaa ja sitä tarvitaan niinku tälläis asiois" Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välinen yhteistyö ja sen kehittäminen JIK- alueella. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu: 20.3.2015]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73693/Veistola_Hanna.pdf?sequence=1

Kokkola, J. 21.8.2017. Varhaiskasvatuksen perheohjauksessa saa tukea vanhemmuudelle. [Verkkolehtiartikkeli]. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. [Viitattu 11.7.2020]. Saatavana: <https://www.talentia-lehti.fi/varhaiskasvatuksen-perheohjauksessa-saa-tukea-vanhemmuudelle/>

Koskela, S. 28.3.2013. Tarkastelussa moniammatillinen yhteistyö ja sen edellytykset. [Verkkojulkaisu]. JAMK Verkkolehdet. [Viitattu 6.7.2020]. Saatavana: <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2013/03/28/tarkastelussa-moniammatillinen-yhteistyö-ja-sen-edellytykset/>

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.

L 13.7.2018/540. Varhaiskasvatuslaki.

L 22.9.2000/812. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.

L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki.

Lastensuojelu. 7.11.2019. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 1.9.2020]. Saatavana: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/ehkaiseva_lastensuojelu

Lastensuojeluilmoitus. 10.10.2019. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 17.4.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>

Lastensuojelun avohuollon tukitoimet. Ei päivystä. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 6.7.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet>

Lastensuojelun avohuolto. 23.6.2020. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 22.9.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto>

Lastensuojelun keskusliitto. 17.4.2020. [Verkkosivusto]. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. [Viitattu 28.10.2020]. Saatavana: <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lapsi-ja-perhejarjestojen-nakokulmia-lisatalousarvioon-17042020-002.pdf>

Lastensuojelun palvelujärjestelmä. Ei päivystä. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 17.7.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-palvelujarjestelma#otsikko2>

Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. [Viitattu 20.4.2020]. Saatavana: https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Miten_lastensuojelun_kustannukset_kertyvat.pdf

Mitä on lastensuojelu. 4.7.2019. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 20.4.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

Moilanen, T., Ojasalo K, & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro. 3.painos. 19, 26.

Nivala, E & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka – kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus Oy. 279-280.

- Nyt on pedagogiikan aika! 2017. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Lastentarhaopettajienliitto. [Viitattu 5.7.2020]. Saatavana: <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>
- Opetushallitus. Ei päivystä. [Verkkosivusto]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 11.9.2020]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/funding/valtion-erityisavustus-varhaiskasvatuksen-positiivisen-diskriminaation-edistamiseksi>
- Payne, M. 1982. Working in teams. Lontoo: Mcmillan Education Ltd. 4.
- THL 2017. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 17.4.2020]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136183/Luo%20luottamusta%20suojele%20lasta_2019_1010%20s%20prf.pdf?sequence=7&isAllowed=y
- Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäminen, Vantaa. 2013. [Verkkojulkaisu]. Socca: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. [Viitattu 22.9.2020]. Saatavana: http://www.socca.fi/kehittaminen/lastensuojelu/kehra/varhaiskasvatus_ja_lasten_suojelu_vantaa
- Varhaiskasvatuksen perhetyö. Ei päivystä. [Verkkosivusto]. Jämsän kaupunki. [Viitattu 11.7.2020]. Saatavana: <https://www.jamsa.fi/palvelut/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/varhaiskasvatuksen-perhetyoe>
- Varhaiskasvatus. 18.12.2019. [Verkkosivusto]. Helsinki: Kuntaliitto. [Viitattu 17.6.2020]. Saatavana: <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 19.12.2018. 2018. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 20.4.2020]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

LIITTEET

Liite 1. Seinäjoen kaupunki: Sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma.

Liite 1. Seinäjoen kaupunki: Sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma.

SEINÄJOEN KAUPUNKI
SOSIAALIHUOLLON JA
VARHAISKASVATUKSEN YHTEISTYÖSUUNNITELMA

PÄIVÄMÄÄRÄ:

Hanke varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation edistämiseksi 2019, muokattu Rauman kaupungin alkuperäisestä lomakkeesta 2006

KESKUSTELUSSA PAIKALLA: (yhteystiedot)

LAPSEN NIMI:

SYNTYMÄAIKA:

HUOLTAJAT JA HEIDÄN YHTEYSTIETONSA:

HUOLTAJA 1

HUOLTAJA 2

MINKÄLAISIA TOIVEITA JA AJATUKSIA HUOLTAJILLA ON VARHAISKASVATUKSELLE?
(Mitä tukea/Millaista tukea vanhemmat toivovat lapselle?)

TILANTEEN TÄSMENTÄMINEN: MIHIN HUOLI LIITTYY TARKALLEEN? (Esim. Onko huoli lapsesta/vanhemmista, käyttäytymisen/tarkkaavaisuuden haasteet, fyysinen terveys, oppimisen vaikeudet jne?)

TILANTEEN MÄÄRITTELY (Onko huolta ollut jo kauan, onko tilanne muuttunut, onko huoli näkynyt lapsen muissa ympäristöissä?)

MUUTA HUOMIOITAVAA LAPSEN KEHITYKSESSÄ, KASVUSSA JA OPPIMISESSA?

ODOTUKSET YHTEISTYÖLTÄ JA KIRJAUKSET LIITTYEN MUIHIN YHTEISTYÖTAHOIHIN
(Varhaiskasvatus, neuvola, lastensuojelu, lapsiperheiden sosiaalipalvelu, pikkulapsipsykiatria, vammaispalvelut)

YHTEISESTI SOVITUT TOIMENPITEET JA KÄYTÄNTEET (Esim. Jos lapsi avohuollon tukitoimena varhaiskasvatuksessa sovimme poissaolokäytänteet)

SEURAAVA TAPAAMINEN, VASTUUHENKILÖ:

JAKELU:

ALLEKIRJOITUKSET:

Seinäjoella __.__.20__
